

Tekst: Caroline Lichtenberg;
foto's: Novitas Heritage

► Escaperooms en games

Archeologie is hip!

Wie denkt dat archeologie niet met de tijd meegaat, heeft het goed mis. Want archeologie is weliswaar de wetenschap die overblijfselen van oude culturen bestudeert met als doel het verleden te reconstrueren en te duiden, maar het is anno 2020 ook hipper dan ooit! Wie dat kan bewijzen is Novitas Heritage, een jong erfgoedbureau, dat gespecialiseerd is in *storytelling* en *gamification*.

Met *storytelling* worden verhalen verteld op een manier waarbij de toehoorders een band met het onderwerp opbouwen. *Gamification* is het toepassen van *game*-denken en *gametechnieken* in *niet-game* omgevingen. Novitas Heritage richt zich op het verbinden van erfgoedinstellingen en musea aan deze nieuwe presentatie- en belevingstechnieken. Historicus Marc van Hasselt besloot in 2016 samen met Joerie van Sister, archeoloog, een nieuwe weg naar erfgoed te gaan maken. 'Niet alleen voor ouderen of kinderen maar voor iedereen. *Novitas* is dan ook Latijn voor nieuwe weg. Vanuit onze academische achtergrond zochten we naar concrete manieren om onze passie voor archeologie en geschiedenis te delen. Wij vonden dat musea en andere erfgoedplekken hier een sleutel- of poortwachtersrol in spelen, dus daar hebben wij ons op gericht.'

Museum Escape

In 2017 lanceerde het duo Museum Escape, een rondreizende *escaperoom* met als thema Archeologie. Escaperooms zijn de laatste jaren *booming*. Mensen laten zich vrijwillig en tegen betaling opsluiten in een ruimte en kunnen pas weer naar buiten als zij allerlei puzzels hebben opgelost. Veel escaperooms in Nederland hebben een thema; van gevangnissen tot horrorkamers, het aanbod is divers. En het thema archeologie vult dat aanbod goed aan. Van Hasselt: 'In een enorme houten kist was een kantoortje van een archeologe gevestigd, waarin spelers archeologische puzzels moesten oplossen om te ontdekken wat zij had ontdekt. Zo leerden zij tegelijkertijd hoe archeologen te werk gaan. Museum Escape is gelanceerd in het Rijksmuseum van Oudheden en heeft daarna op meerdere plekken in Nederland gestaan. Onder-

tussen is dit rondreizende spektakel met pensioen. Het succes van dit project inspireerde ons en gelukkig ook meerdere opdrachtgevers in de jaren die volgden.' Novitas Heritage gelooft dat mensen baat hebben bij cultuur. 'Door na te denken over een cultuur en maatschappij anders dan die van henzelf worden mensen empathischer, meer begripvol en staan ze eerder open voor anderen', stelt Van Hasselt. 'Ze simpelweg alleen blootstellen aan cultuur in brede zin werkt niet zo. De koppeling met escape rooms, puzzels en spel is in het kader van archeologie erg logisch. Archeologie is één grote puzzel. De kunst is om mensen niet te presenteren met een eindproduct, een gerestaureerd object in een vitrine, maar met het hele proces. De magie die archeologen voelen als zij een voorwerp opgraven dat duizenden jaren geleden is gemaakt en gebruikt door

iemand willen wij laten ervaren door iedereen.' Een ander voorbeeld van een moderne manier waarop archeologie wordt vormgegeven is een *Break-in Box*. 'Dat is een soort omgekeerde escape room waarbij spelers een kist open proberen te puzzelen. We hebben er verschillende gemaakt. Een van de eerste hebben wij *De Laatste Dag* genoemd, naar *D-Day*. Een grote metalen kist was van een soldaat uit de Tweede Wereldoorlog. Die verschijnt ineens in een filmpje en vraagt om hulp. De spelers worden uitgedaagd om de kist open te maken en puzzels op te lossen zodat zij een gecodeerd bericht kunnen versturen. Met dit soort spellen willen wij op een leuke manier archeologie onder de aandacht brengen.'

Escape Loevestein

Slot Loevestein kondigde in mei 2017 aan dat zij een escaperoom gingen bouwen met als thema Hugo de

◀ Het team van Novitas Heritage (links historicus Marc van Hasselt en rechts archeoloog Joerie van Sister) bij de lancering van Museum Escape in het Rijksmuseum van Oudheden in 2017.

▲ Joerie van Sister (links) en Marc van Hasselt aan het werk bij de Bataafse Opstand.

► Voorbeeld van een Break-in Box: De Laatste Dag, een soort omgekeerde escape room waarbij spelers een kist proberen open te puzzelen.

Groot. De Groote Ontsnapping werd in december 2017 gelanceerd. Van Hasselt: 'Na onze ervaringen met Museum Escape waren wij een geschikte partij om de exploitatie hiervan op te zetten en uit te voeren. Tot en met 22 maart 2020 (Hugo ontsnapte 22 maart 1621 uit Slot Loevestein) hebben wij deze escaperoom gerund. Omdat we merkten dat er ook grotere groepen interesse hadden in een spel in of rond Loevestein, hebben wij in samenwerking met het slot Loevestein Bezet! ontwikkeld. Een spel dat puzzelen combineert met een sociaal rollenspel. Een groep wordt gevraagd zich te vermommen als monniken, net zoals in 1570 gedaan werd door een groep Geuzen onder leiding van Herman de Ruyter. Samen proberen zij dan de schat van de kasteelheer te pakken te krijgen, voordat de Spanjaarden er aan komen.' Zo heeft Novitas Heritage nog meer puzzelspellen ontwikkeld met als doel dat deelnemers kennis vergaren van het verleden. 'Tegenover het Thermenmuseum in Heerlen ligt De Vondst, het archeologisch centrum en restauratielab. Als deel van

de permanente tentoonstelling over archeologie hebben wij een spel ontwikkeld rond archeologische processen. Het hele proces "van vondst tot vitrine" komt ook terug in het spel. Spelers wordt gevraagd zich te melden bij de balie en een codewoord te noemen. Daar krijgen zij een mysterieus koffertje en een boodschap van een geheim genootschap. Als zij alle puzzels weten op te lossen, kunnen zij wellicht erachter komen wat *De Schat van het Verleden* werkelijk inhoudt.' Met deze activiteiten wil Van Hasselt kinderen en jongeren aanspreken die met hun ouders of grootouders iets leuks willen doen. 'Wij merken dat zulke samengestelde groepen eigenlijk het leukste zijn om iets voor op te zetten omdat je een erg leuke groepsdynamiek krijgt. De waardering die ouderen vaak al hebben voor archeologie kunnen zij delen met de jongere generatie, die op hun beurt een passie voor spel kunnen delen met de oudere generatie.'

Samenwerking met andere experts

Novitas Heritage bestaat vijf jaar en ontwikkelt zich 'aan

de lopende band'. Van Hasselt: 'Elk project is leerzaam, zeker als je net begint. Van Museum Escape hebben wij geleerd goed na te denken over wat er gebeurt ná de oplevering van een ervaring. Hoe wordt een ervaring aan de man gebracht? Gerund? Geboekt? Wat is het verdienmodel? Wij hebben ook geleerd om niet teveel tegelijk te willen doen. In 2019 hebben wij ongeveer 18 projecten gedaan, waarvan een groot aantal tegelijk. Dat is iets teveel voor een vennootschap met twee personen. Daarvan hebben wij ook het belang van een goed team met professionals geleerd. Wij werken samen met experts op het gebied van narratief, game design, technisch ontwerp en uitvoer, tentoonstellingsbouw, grafisch ontwerp en animatie - kortom, een heel scala aan vaardigheden die nodig zijn om een complete ervaring te kunnen bieden.' 'Museum Escape was ons eerste grote succes. Toen we dit lanceerden hoopten we op een bezettingsgraad (hoeveel procent van de tijd dat je open bent zijn er groepen aan het spelen) van rond de 30%. Dat is heel netjes voor

de meeste escaperooms. De eerste weken zaten we helemaal vol, iets dat we niet hadden verwacht. We boden groepen ook gratis toegang tot het museum aan, dat was een deal met het Rijksmuseum van Oudheden (RMO). We hebben dan ook groepen jongeren gehad die zondagochtend (met een beetje kleine oogjes) begonnen met de escaperoom en een beetje verbaasd waren dat ze ook het museum in mochten. Tegen 17.00 uur wandelden ze weer naar buiten en zeiden: "Geen idee dat een museum zo leuk was eigenlijk!"

De spelende mens

Zijn spellen en escaperooms alleen voor kinderen en jongeren? 'Absoluut niet!', zegt Van Hasselt resoluut. 'Iedereen houdt van spelen. Zoals een conservator van het RMO verzuchtte: "Als ik met mijn kinderen naar een museum ga hebben zij genoeg te doen. Zij kunnen lekker spelen. Ik wil ook wel eens spelen!"' ◀

MEER
INFO

www.novitasheritage.nl